

После того, как определены этапы управления устойчивым развитием предприятия, возможно построение модели и разработка соответствующего механизма. Однако это является следующим этапом исследования.

Литература

1. Айстраханов Д.Д. Шляхи розвитку моніторингових систем соціально-економічного стану на сучасному етапі / Д.Д. Айстраханов // Статистика України. – 2000. – № 2. – С 33-35.
2. Афанасьев Н.В. Управление развитием предприятия: монография / Н.В. Афанасьев, В.Д. Рогожин, В.И. Рудька. – Х.: Издательский Дом «ИНЖЕК», 2003. – 184 с.
3. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: [учебный курс] / И.А. Бланк. – 2-е изд, перераб. и доп. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2004. – 656 с.
4. Воронкова А.Э. Стратегическое управление конкурентоспособным потенциалом предприятия: диагностика и организация: Монография / А.Э. Воронкова. – Луганск: Изд-во Восточнукраинского национального университета им. Владимира Даля, 2000. – 315 с.
5. Господарський кодекс України: Офіційний текст. – К.: Кондор, 2003. – 208 с.
6. Економічна енциклопедія: [у 3-х томах] – Т. 3 / [відп. ред. С.В. Мочерний]. – Київ: Видавничий центр «Академія»; Тернопіль: Академія народного господарства, 2002. – 952 с.
7. Лопатников Л.И. Экономико-математический словарь / Л.И. Лопатников. – М.: АБФ, 1996. – 704 с.
8. Малий бізнес: стійкість та компенсаторні можливості: Монографія / [Г.В. Козаченко, А.Е. Воронкова, В.Ю. Медяник, В.В. Назаров]. – Київ: Лібра, 2003. – 328 с.
9. Мельник Л.Г. Фундаментальные основы развития / Л.Г. Мельник. – Сумы: ИТД «Университетская книга», 2003. – 288 с.
10. Мельник О.Г. Моделі взаємозв'язків між фінансовими індикаторами діяльності підприємницьких структур / О.Г. Мельник // Фінанси України. – 2008. – № 4. – С. 98-103.
11. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства: Монографія / [М.О. Кизим, В.А. Забродський, В.А. Зінченко, Ю.С. Копчак]. – Х.: Видавничий Дім «ИНЖЕК», 2003. – 144 с.
12. Раєвнева О.В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі: Монографія / О.В. Раєвнева. – Х.: ВД «ИНЖЕК», 2006. – 496 с.
13. Реструктуризация предприятий и компаний: [учеб. пособие для вузов] / И.И. Мазур, В.Д. Шапиро; Под общ. ред. И.И. Мазура. – М.: ЗАО «Издательство «Экономика», 2001. – 456 с.
14. Скурихин В.И. Проектирование систем адаптивного управления производством / В.И. Скурихин, В.А. Забродский, Ю.В. Копейченко. – Харьков: Высшая школа, 1984. – 376 с.
15. Социально-экономический потенциал устойчивого развития: [учебник] / [под ред. проф. Л.Г. Мельника (Украина) и проф. Л. Хенса (Бельгия)]. – Сумы: ИТД «Университетская книга», 2007. – 1120 с.

330.341.1:339.9.01

*Коваленко Ю.О., к.е.н., доцент,
Київський економічний інститут менеджменту*

МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ В УМОВАХ СВІТОВОЇ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

Сучасний етап розвитку світового господарства передбачає необхідність подолання наслідків впливу світової фінансової кризи. Враховуючи це, нагальною проблемою є модернізація вітчизняної економіки з метою підвищення технологічного рівня експорту та якісних характеристик продукції, яка постачається на внутрішній ринок, що необхідно для забезпечення конкуренції з імпортованими товарами не тільки за ціновими, але й за якісними характеристиками. Саме на виконання цього стратегічного завдання має бути спрямована інноваційна політика України в посткризовий період. Відомо, що рівень розвитку країни залежить від рівня розвитку інноваційної діяльності, тому впровадження інновацій є головним чинником успіху підприємств, який впливає і на рівень розвитку держави загалом. В Україні ефективному здійсненню інноваційної діяльності заважають перешкоди фінансового, політичного та правового характеру.

Як свідчить світовий досвід, формування інноваційної системи неможливо без активної участі держави. Варто враховувати, що роль держави в становленні інноваційної економіки значно більше ніж при регулюванні звичайної економічної політики. Актуальність теми дослідження полягає в необхідності розробки чіткого механізму формування інноваційного потенціалу на рівні держави та окремих підприємств, розробки стратегії переходу до інноваційної моделі розвитку на основі використання методів наукового планування на всіх рівнях управління.

Останніми роками вітчизняні та зарубіжні науковці проявляють все більший інтерес до вивчення змісту інноваційного потенціалу, його структури, а також до вимірювання окремих його складових. Проте недостатньо вивченими залишаються економічний та організаційний аспекти управління інноваційним потенціалом, відсутня чітка концепція щодо його ролі як одного з ресурсів економічного розвитку, належним чином не розроблений науково-методичний інструментарій оцінки ефективності використання інноваційного потенціалу.

Проблеми формування та управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання знайшли відображення в роботах багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема, Ілляшенка С., Кравченко М., Мартюшевої Л., Одотюка І.В., Покропивного С.Ф., Стеценка Д.М., Шовкуна І.А., Яковлева В.А., Шипуліної Ю. Разом з тим, ефективний інструментарій та комплексна система управління інноваційним потенціалом ще не сформовані, що значною мірою впливає на розвиток конкурентних засад на макро- та мікрорівні розвитку вітчизняної економічної системи.

Аналіз праць вітчизняних та закордонних науковців з питань управління інноваційним потенціалом дозволяє дійти висновку, що різні аспекти досліджуваної проблеми в тій чи іншій мірі висвітлюються в економічній літературі, проте єдиної думки щодо визначення сутності даної економічної категорії на сьогодні не існує. Більшість авторів при розгляді питань, пов'язаних з управлінням інноваційним потенціалом, мають на увазі перш за все його оцінку. Такий підхід, на нашу думку, є досить обмеженим, оскільки розглядає лише один з елементів системи управління інноваційним потенціалом. Тому особливої актуальності набуває формування саме комплексного підходу до управління інноваційним потенціалом, який би включав не тільки оцінку, а й його формування, використання, розподіл, мобілізацію тощо.

Метою статті є аналіз механізму реалізації інноваційного потенціалу України в мовях світової фінансової кризи. Це передбачає наявність наступних завдань: визначення сутності та специфіки формування інноваційного потенціалу, дослідження пріоритетів та стримуючих чинників ефективного розвитку інноваційної діяльності на макро- та макрорівні функціонування вітчизняної економічної системи.

Ефективний розвиток країн світу багато в чому залежить від їх здатності до інноваційного розвитку. Формування і вибір стратегічних напрямків інноваційної діяльності базується на результатах всебічної оцінки як середовища, в якому вони функціонують, так і визначенні внутрішніх інноваційних можливостей окремих держав, які характеризуються станом і рівнем використання інноваційного потенціалу. Як свідчить досвід розвинених країн, життєздатність національних економік насамперед визначається масштабами та якістю впровадження нових ідей, нових технологій, нових управлінських систем, нових продуктів, які є результатом розвитку науки та інноваційної діяльності. Тому під інноваційним потенціалом слід розуміти спроможність держави до інноваційного розвитку з використанням усіх необхідних для цього ресурсів, що є в її розпорядженні.

Для формування національної інноваційної системи України важливо мати, передусім, ефективну нормативно-правову базу регулювання інноваційної діяльності. На законодавчому рівні інноваційна діяльність України визначена "Концепцією науково-технологічного й інноваційного розвитку України", Законом України "Про інноваційну діяльність", Законом України "Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності в Україні" та ін. Закон України "Про інноваційну діяльність" визначає інновації як новостворені і вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукцію або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і соціальної сфери; а інноваційну діяльність - як діяльність, що спрямована на вирішення і комерціалізацію результатів наукових розробок та досліджень і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів та послуг [7]. До основних принципів державної інноваційної політики, встановлених у цьому законі, варто віднести орієнтацію на інноваційний шлях розвитку економіки України; визначення державних пріоритетів інноваційного розвитку; формування нормативно-правової бази у сфері інноваційної діяльності; створення умов для збереження, розвитку і використання вітчизняного науково-технічного та інноваційного потенціалу; фінансову підтримку, здійснення сприятливої кредитної, податкової і митної політики у сфері інноваційної діяльності; сприяння розвитку інноваційної інфраструктури. Інноваційний потенціал держави залежить від багатьох чинників. Головними з них є адекватна концентрація фінансових та організаційних ресурсів держави і бізнесу на науці та освіті; наявність для цього відповідної мережі навчальних, науково-дослідних, фінансових установ; наявність механізмів стимулювання державою інноваційної діяльності; висока інноваційна культура населення загалом та представників бізнесу зокрема тощо.

В інноваційному процесі велике значення має інноваційна інфраструктура. Вона виконує роль елемента, який створює умови для плідної інноваційної діяльності шляхом надання різноманітних послуг. Інноваційна діяльність промислових підприємств сприяє розширенню асортименту продукції, створенню нових ринків збуту в Україні, збереженню і розширенню традиційних ринків збуту, забезпечення відповідності сучасним правилам і стандартам, зростанню виробничих потужностей, поліпшенню умов праці. Сьогодні відмічається поступове зростання кількості вітчизняних промислових підприємств, що впроваджують інновації в свою діяльність, протягом останніх 5 років (рис. 1).

Рис. 1. Кількість промислових підприємств України, що впроваджують інновації

Проте підприємства, що інвестують у нові розробки та технології, оперують, насамперед, власними коштами, обсяги яких є недостатніми. При цьому можливості використовувати для цього залучені кошти є обмеженими через високу вартість кредитних ресурсів, нерозвиненість ринку венчурного інвестування, низький рівень державної підтримки тощо [3]. Інноваційна діяльність підприємств стримується такими факторами, як недостатній рівень фінансування, недостатність інформації про ринки збуту, високі кредитні ставки, недосконалість законодавчої бази у сфері інновацій, податкової системи та пільгового режиму для здійснення інноваційної діяльності, міграція фахівців високого рівня, науковців.

Окремо у цьому контексті слід звернути увагу на кадрову проблему. Через недостатні обсяги фінансування в Україні скорочується кількість осіб, що займаються науково-дослідною діяльністю як своєю основною роботою. Безпосереднім наслідком цього стала еміграція багатьох висококваліфікованих фахівців у інші країни, а також збільшення частки іноземних коштів у фінансуванні інноваційної діяльності майже до 30 % [5]. Незважаючи на вище зазначене, Україні вдалося в основному зберегти свій кадровий потенціал у науково-технологічній сфері, що дає можливість надолужити можливості активного інноваційного розвитку.

Починаючи з 2005 р., було вжито низку заходів із стимулювання інноваційної діяльності, формування національної інноваційної системи, створення сприятливих умов для компаній, що вкладають кошти у новітні технології та енергозбереження. Окрім цього, було створено Державне агентство України з інвестицій та інновацій, відновлено діяльність Державної інноваційної фінансово-кредитної установи, створено систему регіональних центрів інноваційного розвитку тощо. Регулююча економічна й соціальна роль держави в сучасному суспільстві акумулює функції державних органів по регулюванню інновацій. Основними принципами державної інноваційної політики є:

- орієнтація на інноваційний шлях розвитку економіки України;
- визначення державних пріоритетів інноваційного розвитку;
- формування нормативно-правової бази у сфері інноваційної діяльності;
- створення умов для збереження, розвитку і використання вітчизняного науково-технічного та інноваційного потенціалу;
- забезпечення взаємодії науки, освіти, виробництва, фінансово-кредитної сфери у розвитку інноваційної діяльності;
- ефективне використання ринкових механізмів для сприяння інноваційній діяльності, підтримка підприємництва у науково-виробничій сфері;
- здійснення заходів на підтримку міжнародної науково-технологічної кооперації, трансферу технологій, захисту вітчизняної продукції на внутрішньому ринку та її просування на зовнішній ринок;
- фінансова підтримка, здійснення сприятливої кредитної, податкової і митної політики у сфері інноваційної діяльності;

сприяння розвитку інноваційної інфраструктури;
інформаційне забезпечення суб'єктів інноваційної діяльності;
підготовка кадрів у сфері інноваційної діяльності.

Пріоритет інновацій над традиційним виробництвом передбачає визнання за наукою провідної ролі в системі продуктивних сил. Тільки використовуючи на практиці результати наукових досліджень, можна забезпечити конкурентоспроможність продукції та самих підприємств. Інтеграція наукової, науково-технічної діяльності й освіти зміцнює взаємозв'язки між системою освіти та науково-виробничими системами, що дає змогу прискорити впровадження інновацій у виробництво, а наукову діяльність орієнтувати на вирішення виробничих проблем.

Принцип підтримки конкуренції у сфері науки, техніки й інноваційній діяльності означає поєднання стимулювання з функціонуванням інноваційних структур в умовах конкурентного середовища. Держава стимулює інноваційну активність, сприяє розвитку науки, малого інноваційного підприємництва й обмежує діяльність підприємств-монополістів через антимонопольне законодавство. Зростає чисельність інноваційних фірм, які конкурують між собою, що стимулює інноваційний розвиток.

Концентрація ресурсів на пріоритетних напрямках забезпечує вирішення глобальних першочергових проблем інноваційної діяльності, розроблення відповідних програм з урахуванням інноваційного потенціалу держави, які становлять основу сучасного технологічного прогресу. Наприклад, США прагне стати світовим науково-дослідним центром, де буде зосереджена більшість усіх принципових наукових розробок планети і налагоджений процес дослідного виробництва найсучасніших, технічно складних і дорогих промислових виробів та систем, що стане новою спеціалізацією країни в міжнародному поділі праці [8].

Кінцевою метою ринкових перетворень, як відомо, є створення в Україні соціально орієнтованої та внутрішньо збалансованої національної економіки, що може органічно інтегруватися в систему міжнародного поділу праці та посісти відповідне місце серед розвинених країн світу. Реалізація цієї стратегії, виходячи з реалій сучасного становища України, можлива лише за умов упровадження науково обґрунтованої державної політики структурної переорієнтації економіки, що має інноваційно-інвестиційну спрямованість.

Відповідно до положень нормативно-правових документів в умовах жорсткого дефіциту коштів в основу формування і реалізації державних пріоритетів у сфері науки та технологій покладено принципи відповідності основних напрямів науково-технологічного розвитку головним проблемам та перспективам розвитку суспільства. Отже, головними пріоритетами державної політики України визначені:

у сфері наукового розвитку: фундаментальна наука, прикладні дослідження і технології, в яких Україна має значний науковий, технологічний, виробничий потенціал і які здатні забезпечити вихід вітчизняної продукції на світовий ринок; вища освіта, підготовка наукових і науково-педагогічних кадрів з пріоритетних напрямів науково-технологічного розвитку; наукове забезпечення вирішення проблем здоров'я людини та екологічної безпеки; система інформаційного та матеріально-технічного забезпечення наукової діяльності;

у сфері технологічного розвитку: дослідження та створення умов для високопродуктивної праці й сучасного побуту людини; забезпечення медичних закладів медичною технікою, а населення — лікарськими препаратами, засобами профілактики і лікування; розроблення ресурсо-, енергозберігаючих технологій;

сучасних технологій і техніки для електроенергетики, переробних галузей виробництва, передусім агропромислового комплексу, легкої та харчової промисловості;

у сфері виробництва: формування наукомістких виробничих процесів, сприяння створенню та функціонуванню інноваційних структур (технопарків, інкубаторів тощо); створення конкурентоспроможних переробних виробництв; технологічне й технічне оновлення базових галузей економіки держави; упровадження високорентабельних інноваційно-інвестиційних проектів [6].

Основним механізмом реалізації пріоритетних напрямів мають бути загальнодержавні та галузеві наукові й науково-технологічні програми. Пріоритетними напрямками прогресивних структурних зрушень та інноваційного оновлення виробництва в Україні традиційно вважаються літакобудування, ракетно-космічна галузь, суднобудування, машинобудування (приладобудування, виробництво енергетичного устаткування та важке машинобудування). У нашій країні є високий науково-технічний потенціал визнаних у світі власних наукових шкіл та унікальних технологій розроблення нових матеріалів, біотехнології, радіоелектроніки, фізики низьких температур, ядерної фізики, електрозварювання, технологій у галузі інформатики, телекомунікацій та зв'язку тощо. Для

збереження та примноження цього потенціалу в Україні прийнято низку національних комплексних програм [4].

Для України поки що характерні відсутність радикальних (базових) інновацій, незначна кількість інноваційної продукції принципової новизни, низька інноваційна активність підприємств. Наприклад, нові технічні рішення на рівні винаходу були використані у процесі створення лише 9 % загальної кількості зразків нової техніки.

До основних причин, які перешкоджають розвитку інноваційних процесів у державі, належать такі: відсутність цілісної кодифікованої системи законодавства, яке має врегулювати правовідносини у сфері інноваційної діяльності; розрив між необхідним обсягом інвестиційних ресурсів для інноваційної реструктуризації економіки та фактичним їх обсягом; великий ризик розробки та освоєння інновацій і відсутність механізмів щодо покриття та страхування цих ризиків; низький рівень підготовленості керівників та персоналу на мікро- і макрорівнях до здійснення управління інноваційним процесом на всіх стадіях його життєвого циклу; недостатність інформації про новітні технології, пропозиції їх трансферту та кон'юнктуру інноваційного ринку [2].

Внаслідок дії зазначених та інших причин, які гальмують інноваційний розвиток країни, раніше створений науково-технічний потенціал залишається без попиту, що знов-таки призводить до його руйнації і стагфляції економіки.

До основних чинників, які обумовлюють недостатній розвиток інноваційної діяльності, можна віднести недосконалість законодавства в частині державного стимулювання інноваційної діяльності; високий економічний ризик залучення інвестицій; відсутність попиту на інноваційну вітчизняну продукцію на внутрішньому і зовнішньому ринках тощо [1]. Для більшості існуючих виробництв використання інновацій не стало головним фактором розвитку. Головними причинами цього є брак вільних обігових коштів для модернізації виробництва та недостатньо ефективна державна політика у галузі підтримки інновацій.

Як свідчать опитування керівників підприємств та дані Держкомстату, підприємці та менеджери покладаються здебільшого на власні фінансові ресурси, а не на підтримку держави чи інших фінансових інститутів. Власні фінансові ресурси суб'єктів господарської діяльності варто розглядати як фундаментальний елемент у системі руху інноваційних процесів. При цьому важливим є те, що власні фінансові ресурси виступають не просто фактором підтримки, а й стимулом до ведення інноваційної діяльності [9].

Вивчення стану фінансового забезпечення інноваційної діяльності України свідчить, що найбільша частка припадає на самофінансування, а найменша — на державне фінансування. Роль приватного капіталу в ринковій економіці важко переоцінити. В Україні джерелом інвестицій на 80% є власні кошти підприємств, основними елементами яких є прибуток та амортизаційні відрахування.

Оцінку загальної готовності підприємства до сприйняття інновацій можна здійснювати за допомогою аналізу системи формування інноваційного потенціалу (рис. 2), де ресурси підприємства визначаються як засоби, необхідні для досягнення цілей опанування нововведень та їх реалізації.

Із взаємодії всіх складових системи отримують нові характеристики, які не є властивими для кожного окремого елементу, і свідчать про додаткові можливості підприємства, що створює поле інноваційної діяльності, формуючи інноваційний потенціал зони ймовірного опору інноваційним змінам.

Основа інноваційного потенціалу підприємства складають кадрові та матеріально-технічні складові, а також наявність науково-технічної й інтелектуальної власності. Особливо важливою є наявність кадрів спеціалістів і вчених, що забезпечують інноваційний процес новими знаннями, ідеями, винаходами, ноу-хау, новими технологіями.

Саме цій складовій інноваційного потенціалу має приділятися головна увага в стратегії її підтримки, розвитку і перебудови. Перш за все виникає потреба в нових знаннях, винаходах, технологіях, ядром яких є фундаментальні дослідження і розробки, користь яких виявляється не тільки в тому, що фундаментальні знання ведуть до зниження витрат на прикладні дослідження внаслідок зменшення кількості проб і помилок, а й у накопиченні цінних ідей, які можуть використовуватись у довгостроковій перспективі для розроблення інновацій. Важливе значення для формування інноваційного потенціалу організації має потенціал інноваційного менеджменту [10].

Накопичений досвід у різних за рівнем розвитку країнах світу свідчить, що серед усіх ресурсів підприємства (матеріальних, трудових, фінансових) найважливішим є саме ресурс управління, тобто здатність управлінської ланки оперативно приймати рішення, визначати правильні інноваційні цілі, ціннісні орієнтири та координувати виконання завдань і функцій, об'єднавши колектив людей з різним рівнем кваліфікації, освіти, досвіду, з творчою цільовою орієнтацією на розроблення та впровадження нових ідей, тобто спільну творчу працю.

Рис. 2. Система формування інноваційного потенціалу організації

Враховуючи зростаючу конкуренцію й складність ринків, інновації в управлінській практиці стали необхідністю для бізнесу по всьому світу. У сучасних провідних компаніях використовуються такі інновації, що, в першу чергу, пов'язані з прибутковістю та операційною ефективністю.

Аналіз сучасної економічної ситуації в Україні, наукові дослідження в інноваційній сфері свідчать про те, що необхідно посилити державний вплив на розвиток інноваційного потенціалу на всіх рівнях функціонування вітчизняної економіки за рахунок збільшення фінансування та сприяти розвитку малих і середніх інноваційних підприємств; створити політику структурних перетворень, при якій основні зусилля держави будуть спрямовані на зміну економічної структури всього господарського механізму.

Література

1. Бажал Ю.М. Економічна теорія технологічних змін: [Навч. посіб.] / Ю.М. Бажал. – К.: Заповіт, 2002. – 240 с.
2. Балабанов И.Т. Инновационный менеджмент: [Учеб. пособ.] / И.Т. Балабанов. – СПб.: Питер, 2002. – 208 с.
3. Баранчев В. Анализ и оценка маркетингового потенциала предприятия / В. Баранчев, С. Стрижов // Маркетинг. – 2004. – № 5. – С. 12 - 42.
4. Власова А.М. Инновационный менеджмент: [Навч. посіб.] / А.М. Власова. – К.: КНЕУ, 2005. – 292 с.
5. Гаман М.В. Державне управління інноваціями: Україна та зарубіжний досвід: [Монографія] / М.В. Гаман. – К.: Вікторія, 2004.
6. Донцова Л.В. Инновационная деятельность: стан, необхідність державної підтримки, податкове стимулювання // Менеджмент в Україні і за кордоном / Л.В. Донцова. – №3. – 2003. – С. 14-18.
7. Інвестиційно-інноваційна діяльність: теорія, практика, досвід: [Монографія] / М.П. Денисенко, Л.І. Михайлова, І.М. Грищенко, А.П. Гречан та ін.; За ред. д.е.н., проф., акад. М.П. Денисенка, д.е.н., проф. Л. І. Михайлової. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2008. – 1050 с.
8. Кульвевц П.А. Проблемы экономической эффективности использования научно-технического потенциала / П.А. Кульвевц. – К.: Либідь, 2004. – 192 с.
9. Федоренко В.Т. Инвестиционный менеджмент: [Навч. посіб.] / В.Т. Федоренко. – К.: Академія, 2006. – 184 с.

10. Федулова Л.І. Інноваційний розвиток економіки: модель, система управління, державна політика / Федулова Л.І., Александрова В.П., Бажал Ю.М., Даныко М.С. [НАН України; Інститут економічного прогнозування / Л.І. Федулова (ред.)]. - К.: Основа, 2005. — 550 с.

Рецензент докт. екон. наук, професор В.І. Крамаренко

330.341.1:339.9.01

*Корнілова І.М., к.е.н., доцент,
КНУ імені Тараса Шевченка*

СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРИ ВХОДЖЕННІ В ЕПОХУ ІННОВАЦІЙ

Входження в новий цивілізаційний цикл розвитку супроводжується суттєвими змінами в усіх сферах життєдіяльності людини - в економіці, в політиці, в соціальному, правовому устрої людей, в їх свідомості тощо. Трансформації відбуваються під впливом інновацій, які набувають глобального характеру, не тільки в географічному плані, але й в контексті якісних змін в суспільстві. Розуміння характеру, ступеня, наслідків цього впливу важливе для визначення заходів щодо отримання максимального ефекту від інноваційних процесів, враховуючи світовий досвід та національні особливості їх здійснення. Дослідженню питань здійснення інноваційних процесів присвячені праці класиків та сучасних науковців. Теоретико-методологічні засади вивчення інновацій закладені в працях М. Кондраґ'єва, С. Кузнєца, Г. Менша, Б. Твісса, М. Туган-Барановського, П. Сорокіна, Й. Шумпетера тощо. Різні аспекти проблем сучасного інноваційного розвитку розглядаються В. Аньшиним, В. Геєцем, П. Друкером, І. Єгоровим, Н. Івановою, Б. Кузиком, Р. Нельсоном, Р. Такером, Л. Федуловою, К. Фріменом, Ю. Яковцем, Ф. Янсенем та багатьма іншими дослідниками.

Складність та розмаїття проблем інноваційного менеджменту визначають широке поле для досліджень. Подальшого вивчення потребують питання інноваційного розвитку в умовах становлення постіндустріального суспільства, виділення тенденцій здійснення інноваційних процесів в межах світової економіки.

В статті поставлено за мету узагальнення, систематизація та поглиблення розуміння світових тенденцій інноваційного розвитку при входженні в епоху інновацій, що має важливе значення при формуванні національної інноваційної системи.

Сучасний етап формування нової економіки характеризується певною сукупністю тенденцій інноваційного розвитку, притаманних країнам світової економіки, врахування яких є важливою умовою розробки ефективної державної інноваційної та економічної політики. Насамперед, це перетворення інновацій у ключовий фактор соціально-економічного розвитку. Так, за оцінками експертів в економічно розвинених країнах від 50 до 90% приросту ВВП здійснюється саме за рахунок інноваційного бізнесу, в якому зайнято в середньому до 25% всіх трудових ресурсів [6, с.89]. Паралельно відбувається формування нової економічної ідеології – постмодернізму - філософії суспільства, в якому інформація і знання стають безпосередньою виробничою силою. Таким чином, виникає економіка, в якій найважливішим ресурсом стають нематеріальні активи, а головною цінністю суспільства – людський капітал – творець, генератор зростання.

Важливою ознакою сучасного етапу розвитку стає посилення нелінійності інноваційних процесів, яка пов'язана з об'єднанням двох джерел інноваційних ідей – ринку та технологічного поштовху [7, с.175]. За такою моделлю початок інноваційного процесу жорстко не прив'язаний до стадії наукових досліджень, тобто, він не обов'язково починається з фундаментальних і прикладних досліджень (наприклад, Інтернет, який був створений не завдяки проривам у науці). Принципово змінюється роль науки, яка виступає вже не тільки як джерело інноваційних ідей, але і як ресурс, що може використовуватися на будь-якій стадії інноваційного циклу у разі виникнення потреб у додаткових наукових дослідженнях (наприклад, при зміні потреб ринку). Виникає новий тип зв'язку – не лише прямі, але й зворотні зв'язки, що якісно змінює структуру і механізм інноваційного процесу. Про нелінійність інноваційних процесів можна говорити і в контексті забезпечення безперервності економічного розвитку, коли інноваційні цикли (за S-подібною кривою) мають накладатися один на другий у часі. Причому, розрив між початком двох послідовних одиничних циклів має бути таким,